

Õiguskantsleri Kantselei

Priit Pikamäe
Riigikohus
kantselei@riigikohus.ee

Teie 18.11.2014 nr 3-4-1-51-14

Meie 30.12.2014 nr 9-2/141507/1405347

Arvamus põhiseaduslikkuse järelevalve menetluses Tulundusühistuseaduse § 41 lg 1 (01.07.2009 kuni 30.03.2014 kehtinud redaktsioonis)

Austatud Riigikohtu esimees

Pöördusite minu poole ja küsisite põhiseaduslikkuse järelevalve asjas nr 3-4-1-51-14 (tsiviilasi nr 2-13-60785, Tartu Maakohtu 12.11.2014 otsus) arvamust, kas Eesti Vabariigi põhiseadusega (põhiseadus ja PS) on kooskõlas **01.07.2009 kuni 30.03.2014 (k.a) kehtinud tulundusühistuseaduse (TÜS) § 41 lg 1.**

Tutvunud Tartu Maakohtu 12.11.2014 otsusega leian, et **01.07.2009 kuni 30.03.2014 (k.a) kehtinud TÜS § 41 lg 1 on asjassepuutuv osas, milles see ei võimalda tulundusühistu üldkoosoleku kokkukutsumist muul viisil kui teate saatmisega kõigile liikmetele liikmete nimekirja kantud aadressil, ning normikontroll on seega lubatav.**

01.07.2009 kuni 30.03.2014 (k.a) kehtinud TÜS § 41 lg 1 on osas, milles see ei võimalda tulundusühistu üldkoosoleku kokkukutsumist muul viisil kui teate saatmisega kõigile liikmetele liikmete nimekirja kantud aadressil, vastuolus põhiseaduse §-ga 14 koosmõjus §-ga 31.

Selgitan oma seisukohti alljärgnevalt. Ühtlasi teatan, et ei soovi asja arutamist suulises menetluses.

I Vaidlusalune säte

Tulundusühistuseaduse § 41 lg 1 (01.07.2009 kuni 30.03.2014 kehtinud redaktsioonis):

„(1) Juhatus saadab üldkoosoleku toimumise teate kõigile liikmetele. Teade saadetakse liikmete nimekirja kantud aadressil. Kui ühistu teab või peab teadma, et liikme aadress erineb liikmete nimekirja kantust, tuleb teade saata ka sellel aadressil. Teade peab olema saadetud selliselt, et see jõuaks saaja aadressile tavalise edastamise korral vähemalt üks nädal enne üldkoosoleku toimumist.“

II Õiguskantsleri seisukoht

1. Põhiseaduslikkuse järelevalve lubatavus – vaidlusaluse sätte asjassepuutuvus¹

1. 01.07.2009 kuni 30.03.2014 (k.a) kehtinud TÕS § 41 lg 1 on asjassepuutuv siis, kui kohus peaks asja lahendades otsustama selle kehtetuse korral teisiti kui selle kehtivuse korral. TÕS § 41 lg 1 esimese ja teise lause kohaselt saadab juhatus üldkoosoleku toimumise teate kõigile liikmetele liikmete nimekirja kantud aadressil. TÕS § 42 kohaselt on tühised sellisel üldkoosolekul tehtud otsused, kui üldkoosoleku kokkukutsumisel on oluliselt rikutud seaduse või põhikirja nõudeid (erandina pole otsus tühine siis, kui üldkoosolekul osalevad või on esindatud kõik liikmed või kui liikmed, kelle suhtes kokkukutsumise korda rikuti, otsuse heaks kiidavad).

2. Riigikohus on aktsiaseltsi puhul leidnud, et kui üldkoosoleku toimumisest ei teatatud kõigile aktsionäridele (olukorras, kus seda oleks tulnud seaduse kohaselt teha), on tegemist koosoleku kokkukutsumise korra olulise rikkumisega, mis toob kaasa koosoleku otsuse tühisuse ÄS § 296 alusel,² ning et puudub põhjendus, miks peaks osaühingu osanike koosoleku kokkukutsumise korra rikkumise tagajärgi reguleerima teisiti kui aktsiaseltsi omi, mistõttu tuleb ka osaühingu puhul kohaldada ÄS §-s 296 sätestatut.³ Kuivõrd TÕS § 3 lg 1 kohaselt kohaldatakse tulundusühistule äriseadustikus osaühingu kohta sätestatut, võib ka tulundusühistu puhul järeldada, et kõigi tulundusühistu liikmete üldkoosoleku toimumisest teavitamata jätmine on sedavõrd oluline rikkumine, mis tingib otsuse tühisuse.

3. Antud kohtuasjas paluvad hagejad tuvastada Tartu Tarbijate Kooperatiivi (TTK) 17.02.2012 erakorralise üldkoosoleku korduskoosoleku otsuse tühisuse, kuna otsuse vastuvõtmisel rikuti üldkoosoleku kokkukutsumise korda. Vaidlust ei ole selle üle, et TTK ei saanud korduskoosoleku kutset kõigile liikmetele nende aadressil, vaid avaldas selle ajalehes Tartu Postimees. Kui õigusnormid ei võimalda tõlgendamise teel (põhiseaduspärase tõlgendamise nõuet silmas pidades) sellist tulundusühistu liikmete üldkoosolekust teavitamise viisi õiguspäraseks pidada, siis tuleb järeldada, et TTK 17.02.2012 erakorralise üldkoosoleku korduskoosoleku otsus on tühine ning kohtul tuleks hageja nõue rahuldada. Teisisõnu sõltuks TÕS § 41 lg 1 kehtivusest, kas kohtul tuleks hageja nõue rahuldada või mitte, ehk normi tuleks pidada asjassepuutuvaks. Kui aga õigusnormidest tuleneks koostoimes, et ka selline teavitamise viis on õiguspärane, siis ei tuleneks sellest normist alust otsuses tühisuse tuvastamiseks ning norm ei oleks ka asjassepuutuv.

4. TTK leiab, et TÕS § 41 lg 1 ei sisalda keeldu põhikirjas üldkoosoleku kokkukutsumise teistsuguse korra määramiseks (ning selline teavitamise viis on TTK põhikirja punktis 9.8 ka ette nähtud) ning tugineb sealjuures ka TÕS § 6 lg 1 punktile 7, mille kohaselt põhikirjas märgitakse üldkoosoleku kokkukutsumise kord ja tähtaeg. Teisisõnu on TTK seisukohal, et TÕS § 41 lõiget 1 tuleb tõlgendada dispositiivsena (mitte imperatiivsena). Sellise tõlgenduse vastu räägib aga asjaolu, et seadusandja on kehtetuks tunnistanud TÕS § 41 lõikes 1 kuni 30.06.2009 (k.a) kehtinud redaktsioonis sisaldunud lause „Põhikirjas võib ette näha teistsuguse teatamise korra.“. Teisisõnu

¹ Säte, mille põhiseaduspärasust Riigikohus põhiseaduslikkuse järelevalve kohtumenetluses hindab, peab olema põhivaidluse lahendamisel asjassepuutuv. Piirav või kohustav norm on asjassepuutuv siis, kui kohus peaks asja lahendades otsustama selle kehtetuse korral teisiti kui selle kehtivuse korral. Lisaks on Riigikohtul õigus ja kohustus kontrollida, kas kohtule esitatud kaebus oli menetlusnormide kohaselt lubatav (RKÜKo 08.06.2009, nr 3-4-1-7-08, p 23), kas otsustava tähtsusega õigusnormi leidmiseks on kohus tuvastanud asja lahendamiseks olulise tähtsusega asjaolud (RKPJKm 09.09.2008, nr 3-4-1-15-08, p 17) ning kas konkreetse normikontrolli algatanud kohus on õigesti tõlgendanud põhiseadusvastaseks tunnistatud normi (RKPJKo 31.03.2011, nr 3-4-1-19-10, p 23). Õigusselguse tagamise eesmärgil tuleb asjassepuutuvaks lugeda ka need sätted, mis omavad vaidlustatud normiga tihedat seost ning võivad kehtima jäädes tekitada ebaselgust õigusliku tegelikkuse suhtes (ka RKPJKo 26.11.2007, nr 3-4-1-18-07, p 20).

² RKTko 17.06.2002 nr 3-2-1-82-02 p 20.

³ RKTko 29.01.2003 nr 3-2-1-6-03 p 14.

kaotas seadusandja selle võimaluse ära.⁴ Pealegi on TÜS-is läbivalt põhikirjas normist erinevalt reguleerimise võimalused normis endas selgesõnaliselt ära toodud⁵ (s.t erisuste tegemist TÜS § 41 lõikest 1 ei saa õigustada üldsõnaliselt TÜS § 6 lg 1 punktile 7 tuginedes). Kuna TÜS § 6 lg 2 kohaselt kohaldatakse seadusega sätestatud põhikirja sätte seadusega vastuolu korral, siis ei muuda ka TTK põhikirja p 9.8 sellist teavitamise viisi õiguspäraseks.

5. Teiseks leiab TTK (juhuks, kui kohus peab TÜS § 41 lõiget 1 imperatiivseks), et kuna TÜS § 64 lg 2 kohaselt tuleb tulundusühistu nõukogu osas lähtuda äriseadustikus aktsiaseltsi kohta sätestatust, siis saab lähtuda ÄS § 294 lõikest 1, mille kohaselt kui aktsiaseltsil on üle 50 aktsionäri, ei pea aktsionäridele teateid saatma, kuid üldkoosoleku toimumise teade tuleb avaldada vähemalt ühes üleriigilise levikuga päevalehes. Selle võimaluse vastu räägib asjaolu, et TÜS § 64 lg 2 viitab äriseadustikus *aktsiaseltsi* kohta sätestatu kohaldumisele tulundusühistu *nõukogu* osas. TÜS § 41 lg 1 kohaselt on aga üldkoosoleku kokkukutsumine *juhatuse* pädevuses. Üldiselt näeb TÜS § 3 lg 1 tulundusühistule hoopis äriseadustikus *osaühingu* kohta sätestatu kohaldamise võimaluse (ning sedagi tingimusel, et TÜS-st ei tulene teisiti) ning osaühingu regulatsioon sellist teavitamise viisi ei võimalda (vt ÄS § 172). Ka asjaolu, et alates 31.03.2014 kehtivas TÜS redaktsioonis sisaldub just aktsiaseltsile sarnane regulatsioon,⁶ ei võimalda TÜS varasemat regulatsiooni tõlgendada selliselt, et üldkoosoleku kokkukutsumise osas kohalduks äriseadustikus *aktsiaseltsi* kohta sätestatu.

6. Vastuargumendina tuleb arvestada sedagi, et minu hinnangul ei oleks kumbki eelmises kahes lõigus käsitletud tõlgendamisevõimalus tulundusühistu liikmetele seaduse teksti pinnalt sedavõrd hästi äratuntav, et seda tõlgendust saaks pidada põhiseadusest tuleneva õigusselguse põhimõttega kooskõlas olevaks.

7. Eeltoodust tulenevalt **tuleb 01.07.2009 kuni 30.03.2014 (k.a) kehtinud TÜS § 41 lõiget 1 pidada asjassepuutuvaks osas, milles see ei võimalda tulundusühistu üldkoosoleku kokkukutsumist muul viisil kui teate saatmisega kõigile liikmetele liikmete nimekirja kantud aadressil, ning normikontroll on seega lubatav.**

III Normikontrolli põhjendus, asjassepuutuvate normide vastavus põhiseadusele

8. Norm on formaalselt põhiseaduspärane siis, kui selle on vastu võtnud õige organ kohases menetluses ja norm on piisavalt õigusselge. TÜS § 41 lg 1 on vastu võtnud Riigikogu, see on välja kuulutatud (PS § 107 lg 1) ja avaldatud (PS § 3 lg 2 ja § 108) ja ei ole teada, et normi vastuvõtmisel oleks menetlusreeglite vastu eksitud. Samuti on asjassepuutuv norm üheselt mõistetav ning selle arusaadavuse üle ei vaielda, mistõttu on tegemist formaalselt põhiseaduspärase regulatsiooniga.

⁴ Ei saa pidada õigeks TTK järeldust, et: „01.07.2009 jõustunud tulundusühituseaduse muutmise seaduse eelnõu seletuskirjast ei tulene soovi välistada üldkoosoleku kokkukutsumine ajalehekuulutuse kaudu“. Vastupidist kinnitab asjaolu, et seadusandja asendas kehtetuks tunnistatud lause lausetega: „Kui ühistu teab või peab teadma, et liikme aadress erineb liikmete nimekirja kantust, tuleb teade saata ka sellel aadressil. Teade peab olema saadetud selliselt, et see jõuaks saaja aadressile tavalise edastamise korral vähemalt üks nädal enne üldkoosoleku toimumist.“ Sellest iseenesest nähtub seadusandja soov muuta liikmete teavitamist senisest veelgi tõhusamaks (ajalehekuulutuse teel teavitamise lubamine oleks selgelt vastupidises suunas liikumine). Ka on mittetulundusühingute seaduse, sihtasutuste seaduse, tulundusühituseaduse ja äriseadustiku muutmise ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (271 SE) seletuskirjas muudatuse eesmärgina välja toodud: „Et üldkoosoleku toimumisest saaksid teada võimalikult paljud liikmed [---].“

⁵ Vt TÜS kehtiva redaktsiooni § 1 lg 2, § 13 lõiked 1, 3 ja 4 jpt.

⁶ TÜS § 41 täiendati lõikega 1², mille kohaselt: „Kui ühistul on üle 50 liikme, ei pea liikmetele üldkoosoleku toimumise teateid käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud aadressil saatma, kuid teade tuleb avaldada vähemalt ühes üleriigilise levikuga päevalehes ning ühistu kodulehe olemasolul ka sellel. Teade tuleb avaldada vähemalt üks nädal enne üldkoosoleku toimumist.“

9. Normi materiaalne põhiseaduspärasus sõltub kõigepealt sellest, millise põhiõiguse riivega (või põhimõtte võimaliku rikkumisega) on tegemist.

10. TTK on tuginenud ettevõtlusvabadusele (PS § 31) ja üldisele võrdsuspõhiõigusele (PS § 12). Tartu Maakohus on samuti viidanud ettevõtlusvabadusele, kuid peamiselt tuginenud võrdsuspõhiõigusele.

11. Olen seisukohal, et iseenesest on äriühingu sisemist korraldust (juhtimist) puudutav regulatsioon põhimõtteliselt võrreldav teist äriühingut puudutava regulatsiooniga. Samas ei peaks minu hinnangul regulatsiooni põhiseadusele vastavuse kontrollimisest alustama üldisest võrdsuspõhiõigusest sellisel juhul, kui sisuliselt väidetakse, et juhtimise korraldus on äriühingut sedavõrd koormav, et takistab äriühingu toimimist. Sel juhul pean esmalt vajalikuks kontrollida regulatsiooni vastavust PS §-st 14 tulenevale põhiõigusele menetlusele ja korraldusele (üldine võrdsuspõhiõigus on primaarne äriühingut väljast puudutavates aspektides, eelkõige konkurentsi mõjutavate tingimuste kehtestamisel). Lisan selle mõtte selgituseks, et äriühingud on nii või teisiti abstraktsioonid (s.t mitte iseenesest olemasolevad asjad), mille olemus sõltub otseselt nende aluseks olevast õiguslikust raamistikust. Seadusandjal on erinevate äritegevusvormide sisemist korraldust puudutavate erisuste kujundamisel lai mänguruum⁷ ning äritegevuses osaleda soovijatel nende tegevusvormide vahel põhimõtteliselt vaba valik. Samas tuleb küll arvestada, et äriühingu sisemist korraldust puudutaval regulatsioonil võib kaudselt olla mõju äriühingule väliselt, sh tema konkurentsivõimele turul. Eriti tuleb seda silmas pidada regulatsiooni muutmisel juba moodustatud äriühingute suhtes ning iseäranis just tulundusühistute suhtes, mida seadus erinevalt teistest äriühingutest ei luba ümber kujundada teist liiki äriühinguks (tulenevalt ÄS § 478 lõikest 1).⁸

12. Põhiõigusest menetlusele ja korraldusele tuleneb muuhulgas seadusandjale kohustus luua eraõiguslike instituudigarantiide puhul põhiseaduses ettenähtud õiguste (§-d 27, 31, 32 ja 48 – antud juhul on aktuaalseim neist PS §-st 31 tulenev ettevõtlusvabadus) teostamiseks vajalik õiguslik raam,⁹ mh ettevõtluseks sobivad tegevusvormid. Sealjuures tuleb kehtestada sellised normid, mis on paratamatult vajalikud vastava põhiõiguse tagamiseks.¹⁰ Isikuliselt kaitsealalt on üldine põhiõigus korraldusele ja menetlusele kõigi ja igapäevase õigus, mis võib PS § 9 lg 2 kohaselt laieneda ka juriidilistele isikutele.¹¹

13. Antud juhul tuleb seega kontrollida TÜS § 41 lg 1 vastavust põhiõigusele menetlusele ja korraldusele koosmõjus ettevõtlusvabadusega. TÜS § 41 lg 1 esimese ja teise lause kohaselt saadab tulundusühistu juhatus üldkoosoleku toimumise teate kõigile liikmetele liikmete nimekirja kantud aadressil. TÜS § 15 lg 1 p 1 kohaselt kantakse nimekirja liikme elu- või asukoht. Konkreetse normikontrolli käivitunud kohtuvaidluses on käsitletud ka küsimust, kas üldkoosoleku kokkukutsumise ajal kehtinud õiguse kohaselt oleks olnud võimalik liikmete teavitamine elektronposti teel analoogiliselt äriseadustikus osaühingute kohta sätestatule (nii leiab hageja). ÄS § 172 lg 1 kohaselt on osaühingu puhul koosoleku toimumise teate saatmine võimalik nii osanike nimekirja kantud aadressil kui ka elektronposti aadressil. Selle vastu räägib asjaolu, et TÜS-is on üldkoosoleku kokkukutsumise korda täpselt reguleeritud, s.t reguleeritud *teisiti* kui osaühingute puhul – TÜS § 3 lg 1 annab aga tulundusühistule äriseadustikus osaühingu kohta sätestatu kohaldamise võimaluse vaid tingimusel, et TÜS-st ei tulene teisiti. TÜS § 41 lõiget 1 ei peaks saama tõlgendada elektronposti teel teavitamist võimaldavana ka seetõttu, et seadusandja on

⁷ Vt ka Eesti Vabariigi Põhiseadus. Kommenteeritud väljaanne 2012. N. Parrest. PS § 14 komm nr 3.5. Kättesaadav: <http://www.pohiseadus.ee/ptk-2/pg-14/>.

⁸ Vt ka RKTkm 07.01.2009 nr 3-2-1-131-08 p 7.

⁹ Samas, komm nr 3.1.

¹⁰ Samas, komm nr 3.2.1.1.

¹¹ Samas, komm 3.3.

pidanud hiljem (alates 31.03.2014 jõustunud TŪS redaktsioonis) vajalikuks täiendada TŪS § 41 lõikega 1¹, mille kohaselt tuleb üldkoosoleku toimumise teade sama *paragrahvi lõikes 1 nimetatud aadressi* (ehk liikmete nimekirja kantud aadressi) *asemel* saata liikmete nimekirja kantud *elektronposti aadressil*, kui liige on esitanud ühistule vastavasisulise kirjaliku taotluse. Normide omavahelisest koostoimest tuleneb seega, et TŪS § 41 lõikes 1 ei ole silmas peetud elektronposti aadressi.

14. Konkreetse normikontrolli puhul tuleb silmas pidada, et TTK-l on seisuga 23.12.2014 38762 liiget,¹² kelle teavitamine posti teel oleks TTK-d äärmiselt koormav ja kulukas. Seda isegi juhul, kui oleks võimalik teavitada elektronposti aadressil, sest TTK-l on seisuga 23.12.2014 vaid 2425 liikme elektronposti aadressid, mis moodustab 6,3% TTK kõigist liikmetest – ülejäänud liikmete elektronposti aadressi saamine oleks samuti töömahukas ja tõenäoliselt ka kulukas (selleks tuleks paljudel juhtudel posti teel pöörduda) ning paljudel liikmetel ei pruugi elektronposti aadressi ollagi (arvestades mh asjaolu, et TTK 4784 liikme vanus on 70 aastat ja enam).

15. TŪS § 38 lg 1 kohaselt teostavad tulundusühistu liikmed oma õigusi tulundusühistus üldkoosolekul ning lg 2 kohaselt on üldkoosolek ühistu kõrgeim organ. TŪS § 39 kohaselt on üldkoosoleku pädevuses põhikirja muutmine; majandusaasta aruande kinnitamine ja kasumi või kahjumi jaotamine; ühistu ühinemise, jagunemise ja lõpetamise otsustamine; revidendi või audiitori valimine ja tagasikutsumine; juhatuse või nõukogu liikmega tehingu tegemise otsustamine, tehingu tingimuste määramine, õigusvaidluse pidamise otsustamine ning selles tehingus või vaidluses ühistu esindaja määramine ning – sõltuvalt nõukogu olemasolust või puudumisest – juhatuse liikmete valimine ja tagasikutsumine, nõukogu liikmete valimine ja tagasikutsumine ja prokuristi määramine ja tagasikutsumine. Seega on üldkoosoleku kokkukutsumine vajalik kõigi olulisemate tulundusühistu tegevust puudutavate otsuste langetamiseks. Sealjuures TŪS § 40 lõigete 1 ja 2 kohaselt toimub korraline üldkoosolek üks kord aastas ning lisaks sellele võivad toimuda erakorralised üldkoosolekud.

16. Ainukese koormust vähendava abinõuna tuleb üle 200 liikmega tulundusühistu puhul kõne alla põhikirjaga üldkoosoleku pädevuse täielik või osaline üleandmine volinike koosolekule vastavalt TŪS § 54 lõikele 1.¹³ Samas oleks selle muudatuse sisseviimiseks vajaliku põhikirjamuudatuse tegemiseks olnud ajavahemikul 01.07.2009 kuni 30.03.2014 (k.a) ikkagi vajalik vähemalt ühe üldkoosoleku kokkukutsumine TŪS § 41 lõikes 1 ettenähtud viisil.

17. Olen seetõttu seisukohal, et TŪS § 41 lõikest 1 tulenev nõue on TTK-d sedavõrd koormav, et takistab äriühingu juhtimist. Arvestan siinkohal ka asjaolu, et üle 50 aktsionäriaga aktsiaseltsi puhul võib üldkoosoleku toimumise teate avaldada vähemalt ühes üleriigilise levikuga päevalehes ning hiljem on seadusandja kehtestanud aktsiaseltsiga sarnase regulatsiooni ka üle 50 liikmega tulundusühistule.¹⁴

18. Kõrvalepõikena märgin, et teavitamise regulatsiooni kujundamisel (sarnasena aktsiaseltsiga) tuleks kaaluda, kas tulundusühistu puhul ei esine siiski mingi olemuslik erinevus aktsiaseltsist, mis võiks tingida tulundusühistu liikmete aktsionäridest intensiivsema teavitamise vajaduse (või vähemalt – legitiimse eesmärgina käsitletava – õigustuse seadusandjale selle tulundusühistult

¹² Arvandmed terves lõigus TTK finantsdirektor Enn Pokk 23.12.2014 e-kirjast (vastusena õiguskantsleri vanemnõuniku pöördumisele).

¹³ TŪS §-s 53 sisalduv võimalus teha otsus üldkoosolekut kokku kutsumata ei ole alternatiiviks seetõttu, et sealjuures kohaldatakse äriseadustiku sätteid osäühingu kohta ning ÄS § 173 lg 2 näeb ette, et juhatuse *saadab* otsuse eelnõu *kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis kõigile osanikele*. Viitan siinkohal veelkord asjaolule, et võimalik ei ole ka tulundusühistu ümberkujundamine teist liiki äriühinguks (vt p 11).

¹⁴ Vt allmärkus nr 6.

nõudmiseks). TÜS § 1 lg 1 kohaselt on tulundusühistu äriühing, mille eesmärgiks on toetada ja soodustada oma liikmete majanduslikke huve läbi ühise majandustegevuse, milles liikmed osalevad tarbijate või muude hüvede kasutajatena, hankijatena, tööpanuse kaudu, teenuste kasutamise kaudu või mõnel muul sarnasel viisil. Kokkuvõttes viitab see (nii leiab hageja) tõepoolest olemuslikult tihedamale seosele tulundusühistu ja selle liikme vahel (aktsiaseltsi ja aktsionäri suhtega võrreldes). Teiselt poolt ei pruugi selline tihedam seos eksisteerida kõigil sättes loetletud juhtudel, sest tulundusühistud võivad olla väga erinevad. Näiteks juhul, kui liikmed osalevad peamiselt vaid toodete tarbijana (ostjana), ei erine olukord olemuslikult oluliselt aktsiaseltsist, mille tooteid võivad aktsionärid samuti osta. Selline on olukord ka konkreetsetes normikontrollis.¹⁵ Selle kaalumise tulemus ei mõjuta aga järeltust konkreetse normikontrolli osas, et suure liikmete arvuga tulundusühistule (TTK-le) oli 01.07.2009 kuni 30.03.2014 (k.a) kehtinud regulatsioon ebamõistlikult koormav.

19. Seetõttu leian, et seadusandja ei olnud ajavahemikus 01.07.2009 kuni 30.03.2014 (k.a) kehtestanud sellist viisi tulundusühistu üldkoosoleku kokkukutsumiseks, mis oleks olnud paratamatult vajalik tulundusühistu tegevuse toimimise ja selle kaudu tulundusühistu ettevõtlusvabaduse tagamiseks. Seega on **01.07.2009 kuni 30.03.2014 (k.a) kehtinud TÜS § 41 lg 1 osas, milles see ei võimalda tulundusühistu üldkoosoleku kokkukutsumist muul viisil kui teate saatmisega kõigile liikmetele liikmete nimekirja kantud aadressil, vastuolus põhiseaduse §-ga 14 koosmõjus §-ga 31.**

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Nele Parrest
õiguskantsleri asetäitja-nõunik
õiguskantsleri volitusel

Liina Lust 693 8429
Liina.Lust@oiguskantsler.ee

---

¹⁵ TTK tegeleb toidu- ja esmatarbekaupade müügiga (ehk traditsiooniline varalise hüve saamise eesmärk) ning TTK liikmed osalevad selle tegevuses peamiselt toodete ostjana. Siinkohal märgin, et Riigikohus on varem toetanud põhiseaduslikkuse järelevalve asja lahenduse konkreetse tulundusühistu tegevuse iseloomule (vt RKPJKo 15.12.2009 nr 3-4-1-25-09 p 26).